

УДК 343.851:343.353

Мартиненко В. О. — аспірант кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національної академії внутрішніх справ, м. Київ

ХАРАКТЕРИСТИКА СУБ'ЄКТІВ ЗАПОБІГАННЯ ЗЛОВЖИВАННЮ ВЛАДОЮ АБО СЛУЖБОВИМ СТАНОВИЩЕМ, ЯКЕ ВЧИНЯЮТЬ ДЕРЖАВНІ СЛУЖБОВЦІ

Наведено характеристику спеціально уповноважених органів у сфері запобігання зловживанню владою або службовим становищем, яке вчиняють державні службовці (Національного агентства з питань запобігання корупції, Національного антикорупційного бюро України, Спеціалізованої антикорупційної прокуратури), а також правоохоронних органів із функціями органу досудового розслідування (Національної поліції України, Служби безпеки України, Державної фіскальної служби України, Державного бюро розслідувань).

Ключові слова: запобігання, зловживання владою або службовим становищем, корупція, державний службовець, правоохоронні органи.

Перезавантаження системи запобігання злочинів у сфері службової діяльності, що триває в нормотворчій площині, потребує якнайшвидшого впровадження вже законодавчо закріплених положень у сфері правозастосування, зокрема в діяльності правоохоронних та інших державних інституцій із досвідом фінансових розслідувань [1, с. 16].

Кабінет Міністрів України передбачив для посади міністра внутрішніх справ функції щодо спрямування та координації діяльності низки інших центральних органів виконавчої влади. Таким чином, МВС України доповнює коло виконавців Антикорупційної програми, затвердженої в 2016 році, якій надано статус державної [2].

В Україні проблема визначення статусу органів, на які покладається запобігання зловживанню владою або службовим становищем, учиненому державними службовцями, та боротьба

з ним постала фактично зі здобуттям державною незалежності. У країні здійснено низку реформаторських заходів правничого та організаційного характеру, орієнтованих на зниження рівня злочинності в цій сфері.

На загальнодержавному рівні проблему вперше порушили в 1992 році. Відповідно до Постанови Верховної Ради України «Про утворення Тимчасової депутатської комісії Верховної Ради України з питань боротьби з організованою злочинністю, корупцією і хабарництвом» від 19 грудня 1992 року, було створено Тимчасову депутатську комісію Верховної Ради України з питань боротьби з організованою злочинністю, корупцією і хабарництвом, яка фактично стала першою в державі антикорупційною інституцією [3].

Наступним кроком стало створення в межах Постанови Верховної Ради України «Про порядок введення в дію Закону України “Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю”» [4] від 30 червня 1993 року постійної Комісії Верховної Ради України з питань боротьби з корупцією й організованою злочинністю. Затвердження її складу знаменувало припинення діяльності вищезазначеної Тимчасової депутатської комісії.

Законом України «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю» від 30 червня 1993 року врегульовано правові та організаційні засади у сфері боротьби з організованою злочинністю та визначено систему державних і спеціальних органів, покликаних протидіяти організованій злочинності й корупції. Окрім цього, відповідно до зазначеного Закону, 26 листопада 1993 року було видано Указ Президента України № 561/1993, згідно з яким створено Координаційний комітет по боротьбі з корупцією і організованою злочинністю.

Цей орган мав координувати заходи, розробляти рекомендації, організовувати співробітництво з відповідними органами іноземних держав та міжнародними організаціями; готувати і вносити на розгляд Президента України щорічні та спеціальні доповіді; взаємодіяти з комітетами Верховної Ради України, Уповноваженим Верховною Радою України з прав людини, Радою національної безпеки і оборони (РНБО) України, органами виконавчої влади; надавати методичну допомогу, інформувати населення про заходи, вжиті Президентом України;

керувати Міжвідомчим науково-дослідним центром з проблем боротьби з організованою злочинністю.

Відповідно до ст. 4 Закону України «Про боротьбу з корупцією» в редакції від 5 жовтня 1995 року, органами, які провадять боротьбу з корупцією, було визначено МВС України, податкову міліцію, Службу безпеки України, органи прокуратури України, Військової служби правопорядку в Збройних силах України.

Координаційний комітет по боротьбі з корупцією та організованою злочинністю при Президентові України було ліквідовано 2005 року Указом Президента України від 8 лютого 2005 року № 208/2005. Його функції, фінансове та матеріально-технічне забезпечення було делеговано РНБО України, яка 25 листопада 2005 року ухвалила рішення про утворення Міжвідомчої комісії РНБО України з комплексного вирішення проблем у сфері боротьби з корупцією, уведене в дію Указом Президента України від 28 грудня 2005 року № 1865/2005. Основними завданнями Комісії були аналіз стану зловживання владою в державі, підготовки пропозицій і рекомендацій щодо вироблення політичних, організаційних та інших заходів задля поліпшення координації діяльності органів державної влади в цій сфері. З огляду на те, що зазначену Комісію не наділили необхідними повноваженнями, зокрема правоохоронними, виконання покладених на неї функцій фактично було формальним, а отже, не зменшувало рівня означених зловживань в українському суспільстві.

Збільшенню кількості правових колізій в інституційних засадах антикорупційної політики України сприяв Указ Президента України «Про Міжвідомчу робочу групу з питань протидії корупції» від 17 квітня 2008 року № 370/2008. Особливість діяльності Міжвідомчої робочої групи полягала в тому, що напрацьовані нею пропозиції щодо вдосконалення законодавства з питань запобігання та протидії корупції направляли безпосередньо на розгляд Президенту України. Однак її рішення мали лише рекомендаційний характер. Зрештою через виникнення неоднозначності в діяльності антикорупційних інституцій Служби безпеки України, РНБО України, Генеральної прокуратури України, МВС України та інших державних органів Указом Президента України «Про ліквідацію Міжвідомчої робочої групи з питань протидії корупції» від 2 квітня 2010 року № 482/2010 Міжвідомчу робочу групу було ліквідовано.

Водночас із діями, реалізованими Президентом України щодо створення інституційної основи антикорупційної політики, Кабінет Міністрів України також вжив відповідних заходів. Так, відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України «Деякі питання реалізації державної антикорупційної політики» від 4 червня 2008 року № 532 [5], було створено посаду Урядового уповноваженого з питань антикорупційної політики. До його компетенції у сфері боротьби з корупцією зараховували розроблення пропозицій щодо визначення основних напрямів, здійснення відповідних заходів, реалізацію антикорупційної стратегії, координацію діяльності центральних органів виконавчої влади, здійснення антикорупційної експертизи проектів нормативно-правових актів, забезпечення ефективної взаємодії з центральними та місцевими органами державної влади, підприємствами, установами й організаціями, об'єднаннями громадян, участь у співпраці України з GRECO, іншими міжнародними організаціями, формування громадської ради та забезпечення її діяльності, забезпечення інформування громадськості, Президента України, Верховної Ради України та Кабінету Міністрів України, узагальнення інформації й подання щорічного звіту Кабінету Міністрів України та його оприлюднення.

Постановою Кабінету Міністрів України від 8 грудня 2009 року № 1422 Уряд зобов'язав органи виконавчої влади утворити підрозділи з питань запобігання корупції. Він затвердив типові положення про такі підрозділи, зобов'язавши Урядового уповноваженого здійснювати координацію та методичне забезпечення їх діяльності.

Указ Президента України від 26 лютого 2010 року № 275/2010 можна вважати черговою спробою поліпшення ситуації у сфері боротьби зі зловживанням владою або службовим становищем, яку було реалізовано шляхом створення Національного антикорупційного комітету (НАК) при Президентові України. Він виконував функції консультативно-дорадчого органу [6]. Однак НАК також не став ефективним механізмом формування та контролю державної політики у сфері службової діяльності. Це спричинено тим, що з червня 2011 року не було проведено жодного його засідання. Крім цього, його створення не забезпечило досягнення найголовнішої мети, тобто результативне провадження антикорупційної політики. Однією з ключових причин неефективності НАК стала

відсутність незалежності в його діяльності. Щодо цього в GRECO зазначають, що стратегічно важливим для ефективності НАК є його фактичний склад, де має бути збережено баланс між широким колом органів державної влади та представниками громадянського суспільства [7].

Сьогодні запобігання злочинам у сфері службової діяльності забезпечують не лише правоохоронні органи, а й низка інших державних органів і громадських формувань. Згідно із законодавством, до системи державних правоохоронних органів, які беруть участь у запобіганні зловживанню владою або службовим становищем, яке вчиняють державні службовці, належать: Генеральна прокуратура України, Національне антикорупційне бюро України, Служба безпеки України, Державна фіскальна служба України, Національне агентство з питань запобігання корупції, Державне бюро розслідувань (перебуває на стадії формування).

До уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції належать:

- 1) Національне агентство з питань запобігання корупції (ч. 1 ст. 4 Закону України «Про запобігання корупції»);
- 2) Національне антикорупційне бюро України (Закон України «Про Національне антикорупційне бюро України»);
- 3) Спеціалізована антикорупційна прокуратура (ч. 5 ст. 8 Закону України «Про прокуратуру»);
- 4) Вищий антикорупційний суд (п. 2 ч. 2 ст. 31 Закону України «Про судоустрій і статус суддів»).

Фактично створено нову систему спеціально уповноважених органів із протидії корупції (чотири державні органи), у яких ключову роль відіграють органи прокуратури. Ці нововведення мають настільки важливе значення, що потребують подальшого теоретичного осмислення та впровадження фундаментальних практичних заходів [8].

Таким чином, запобігання зловживанню владою або службовим становищем, до якого вдаються державні службовці, покладається, по-перше, на спеціально уповноважені органи у сфері запобігання корупції (Національне агентство з питань запобігання корупції, Національне антикорупційне бюро України, Спеціалізована антикорупційна прокуратура), по-друге, на правоохоронні органи із функціями органу досудового розслідування (Національна поліція України, Служба безпеки

України, Державна фіскальна служба України, Державне бюро розслідувань).

Прокуратура України становить єдину систему, яка в порядку, передбаченому законодавством України, здійснює встановлені Конституцією України функції з метою захисту прав і свобод людини, загальних інтересів суспільства й держави. Повноваження, організація та порядок діяльності органів прокуратури визначаються окремим законом, а реалізація компетенції прокуратури має публічно-правовий, імперативний характер [9].

Нормативне регулювання статусу прокуратури відображає цільове призначення цього інституту і спрямоване на належне здійснення ним кримінального переслідування, правозахисної та контрольно-наглядової діяльності, визначення сфери його компетенції, забезпечення належних механізмів реалізації ним своїх повноважень тощо.

Запобіжна діяльність органів прокуратури щодо зловживання владою або службовим становищем, що вчиняються державними службовцями, відповідно до ч. 1 ст. 2 Закону України «Про прокуратуру», здійснюється через її функції, зокрема: 1) підтримання державного обвинувачення в суді; 2) представництво інтересів громадянина або держави в суді у випадках, визначених Законом України «Про прокуратуру»; 3) нагляд за додержанням законів органами, що провадять оперативно-розшукову діяльність, дізнання, досудове слідство; 4) нагляд за додержанням законів під час виконання судових рішень у кримінальних справах, а також у межах застосування інших заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян. З метою реалізації своїх функцій прокуратура здійснює міжнародне співробітництво.

З огляду на процеси реформування правоохоронних органів, що тривають у нашій державі, нині складовою системи прокуратури України є Спеціалізована антикорупційна прокуратура (ст. 7 Закону України «Про прокуратуру»). Керівник Спеціалізованої антикорупційної прокуратури підпорядковується безпосередньо Генеральному прокурору України. На Спеціалізовану антикорупційну прокуратуру покладено виконання таких функцій, як: 1) здійснення нагляду за додержанням законів під час проведення досудового розслідування Національним антикорупційним бюро України; 2) підтримання державного

обвинувачення у відповідних провадженнях; 3) представництво інтересів громадянина або держави в суді у випадках, передбачених Законом України «Про прокуратуру», щодо корупційних або пов'язаних із корупцією правопорушень.

Відповідно до ст. 4 Закону України «Про запобігання корупції», Національне агентство з питань запобігання корупції є центральним органом виконавчої влади зі спеціальним статусом, який визначає та провадить державну антикорупційну політику [10].

До повноважень Національного агентства у сфері зловживання владою або службовим становищем, що вчиняють державні службовці, належать адміністративні та аналітичні функції, зокрема здійснення контролю та перевірки декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, зберігання та оприлюднення таких декларацій, проведення моніторингу способу життя осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування. З цією метою Національне агентство забезпечує ведення Єдиного державного реєстру декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, та Єдиного державного реєстру осіб, які вчинили корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення.

На шляху реалізації державної політики у сфері щодо зловживання владою або службовим становищем, що вчиняються державними службовцями, зроблено важливий крок – усіх без винятку посадових осіб держави зобов'язано декларувати наявні в них кошти та майно (шляхом розміщення електронних декларацій на офіційному веб-сайті Національного агентства з питань запобігання корупції та їх включенням до Єдиного державного реєстру декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування). Попри те, що це правило є приписом загального характеру, воно передбачає подальший моніторинг способу життя кожного суб'єкта декларування із застосуванням методів арифметичного та логічного контролю шляхом зіставлення між собою офіційних доходів, реальних витрат декларантів і членів їхніх сімей. Результатом таких розрахунків має стати, з одного боку, виявлення коштів і майна, не зазначених в електронних деклараціях, та, відповідно, застосування санкцій щодо чиновників, які надали неповні або недостовірні відомості,

а з іншого – визначення так званої нульової відмітки для перевірки подальших річних звітів [11].

Наступним суб'єктом протидії злочинам у сфері службової діяльності, учиненим працівниками поліції, є Державна фіскальна служба України, діяльність якої, окрім реалізації першочергових заходів (державної податкової політики, політики у сфері державної митної справи), передбачає запобігання зловживанню владою або службовим становищем, яке вчиняють державні службовці.

Відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України «Про Державну фіскальну службу України» від 21 травня 2014 року № 236 [12], Державна фіскальна служба України є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовує та координує Кабінет Міністрів України через міністра фінансів. Цей орган провадить державну податкову політику, державну політику у сфері державної митної справи, державну політику з адміністрування єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, у сфері боротьби з правопорушеннями під час застосування податкового, митного законодавства, а також законодавства з питань сплати єдиного внеску.

Пріоритетними завданнями державної фіскальної служби є такі: розроблення форм податкових декларацій (розрахунків), звітності й інших документів; отримання і реєстрація заяв, повідомлень та іншої інформації про кримінальні й інші правопорушення у сфері оподаткування та бюджетній сфері, приймання щодо них передбачених законом рішень; виявлення кримінальних та інших правопорушень у сфері оподаткування, митній та бюджетній сферах, а також встановлення місцезнаходження платників податків, опитування їх засновників, посадових осіб; отримання від органів, що здійснюють державний фінансовий контроль, матеріалів ревізій та іншої інформації в разі виявлення фактів порушення законодавства; здійснення перевірки достовірності відомостей, зазначених у п. 2 ч. 5 ст. 5 Закону України «Про очищення влади» тощо.

До державних органів, спеціально створених для боротьби з організованою злочинністю, належать і спеціальні підрозділи по боротьбі з корупцією та організованою злочинністю Служби безпеки України. Цей правоохоронний орган відіграє надзвичайно важливу роль у процесі реалізації функцій демократичної, соціальної, правової держави. Основним

законодавчим актом, що регулює діяльність Служби безпеки України, є Закон України «Про Службу безпеки України» [13].

Відповідно до ч. 2 ст. 2 цього нормативно-правового акта, одним із завдань Служби є попередження, виявлення, припинення та розкриття зловживання владою або службовим становищем у сфері управління й економіки. Спеціальні підрозділи по боротьбі з організованою злочинністю Служби безпеки України та їхні співробітники мають права, передбачені законами України «Про Службу безпеки України» та «Про оперативно-розшукову діяльність».

Національне антикорупційне бюро України є державним правоохоронним органом, завданнями яких є попередження, виявлення, припинення, розслідування та розкриття корупційних правопорушень, віднесених до його підслідності, а також запобігання вчиненню нових. Його компетенцію сформульовано надто широко, а конкретизовано у визначених цією статтею завданнях, серед яких протидія кримінальним корупційним правопорушенням, які вчинені вищими посадовими особами, уповноваженими на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, і становлять загрозу національній безпеці. Таким чином, Національне антикорупційне бюро України є органом досудового розслідування щодо відповідної категорії кримінальних правопорушень із вузькою, чітко визначеною підслідністю [14].

У межах системи спеціальних органів з протидії корупції в правоохоронних органах на Спеціалізовану антикорупційну прокуратуру (САП) покладено виконання функцій прокуратури в кримінальних провадженнях щодо кримінальних правопорушень корупційного спрямування. Це засвідчують положення ч. 5 ст. 8 Закону України «Про прокуратуру», згідно з якою САП покликана реалізовувати: 1) здійснення нагляду за додержанням законів під час проведення оперативно-розшукової діяльності, досудового розслідування Національним антикорупційним бюро України; 2) підтримання державного обвинувачення у відповідних провадженнях; 3) представництво інтересів громадянина або держави в суді у випадках, передбачених цим Законом і пов'язаних із корупцією або корупційними правопорушеннями. У межах реалізації своїх функцій САП здійснює міжнародне співробітництво.

Створення Державного бюро розслідувань як чергового суб'єкта в системі органів правопорядку не варто сприймати як нову популістську кампанію. В Україні свого часу, а саме 1997 року, вже була спроба створити Національне бюро розслідувань, яке за своїм функціональним призначенням повинно було займатися розслідуванням злочинів, учинених посадовцями, які мають певну «вагу» в суспільстві, – народними депутатами, членами уряду тощо (на зразок американського ФБР) [15]. Проте в надзвичайно складних правових дискусіях, поєднаних із впливом політичних і соціально-економічних чинників, ідею створення Національного бюро донині не реалізовано.

Прийняття Закону України «Про Державне бюро розслідувань» у 2015 році узгоджується з положеннями перехідних положень Конституції України та Прикінцевих і перехідних положень КПК України, а також Концепцією реформування кримінальної юстиції України [16].

Значною мірою зі створенням Державного бюро розслідувань пов'язують імплементацію в законодавство України положень ст. 36 Конвенції ООН проти організованої злочинності та корупції («Спеціалізовані органи»). Прикладом функціонування аналогічних структур в інших країнах є діяльність Федерального бюро розслідувань – провідного органу федерального уряду США. До його підслідності належить розслідування злочинів у сфері забезпечення національної безпеки держави з поступовим розширенням компетенції. Нині цей орган має право розслідувати всі злочини (за винятком підслідних спеціальним підрозділам із протидії тероризму).

Окрім законодавчих та організаційних кроків, нагальним для новоствореного Бюро залишаються забезпечення прозорості в його діяльності, мінімізація корупційних ризиків, запровадження більш ефективних процедур підбору та розстановки персоналу. Причому важливо уникати суб'єктивізму (а такі випадки, як засвідчує досвід інших країн, донині трапляються). Потребує коригування і відповідна нормативно-правова база.

Згідно з наказом Національної поліції України «Про затвердження Положення про Департамент внутрішньої безпеки Національної поліції України» від 9 листопада 2015 року № 83, Департамент внутрішньої безпеки Національної поліції України є міжрегіональним територіальним органом у складі кримінальної поліції Національної поліції України, який здійснює оперативно-

розшукову діяльність. Відповідно до наказу Національної поліції від 3 червня 2016 року № 469, на цей підрозділ покладено обов'язок із запобігання зловживанню владою або службовим становищем працівниками поліції, виявлення корупції в структурних підрозділах Національної поліції України.

Правосуб'єктність підрозділів внутрішньої безпеки Національної поліції України визначають через нормативно-правове закріплення за ними певного кола компетенцій (повноважень), що надаються таким підрозділам з метою виконання покладених на них функцій і завдань. Відповідні підрозділи в системі Національної поліції, поряд із загальними обов'язками, закріпленими Законом України «Про Національну поліцію», виконують також низку специфічних завдань, зокрема: запобігання розголошенню службової таємниці, втраті носіїв таємної інформації, зброї, боєприпасів, виявлення зазначених діянь; координацію заходів державного захисту працівників Національної поліції України та їх близьких родичів; виявлення серед особового складу осіб, які зраджують інтереси служби та займаються протиправними діями; протидію втягуванню працівників у протиправну діяльність; удосконалення правового забезпечення з питань внутрішньої безпеки тощо.

Таким чином, до суб'єктів, на які покладено запобігання зловживанню владою або службовим становищем, учиненому державними службовцями, належать: по-перше, спеціально уповноважені органи у сфері запобігання корупції (Національне агентство з питань запобігання корупції, Національне антикорупційне бюро, Спеціалізована антикорупційна прокуратура); по-друге, правоохоронні органи з функціями органу досудового розслідування (Національна поліція України, Служба безпеки України, Державна фіскальна служба України, Державне бюро розслідувань). Систематична й ефективна реалізація запобіжних заходів у цій сфері дає змогу суб'єктам запобігання виконувати такі завдання: встановлювати на всіх стадіях проходження державної служби осіб, які виявляють схильність до вчинення корупційних діянь, своєчасно проводити з ними запобіжну роботу; виявляти факти вчинення корупційних діянь і вживати передбачених законом заходів щодо винних осіб; визначати управлінські процедури, під час яких найчастіше вчиняють корупційні правопорушення, та розробляти найбільш надійні й ефективні засоби контролю за їх здійсненням; за результатами узагальнення досвіду реалізації

антикорупційних заходів розробляти та вносити пропозиції щодо усунення правових норм, організаційних і матеріально-технічних умов, які зумовлюють учинення корупційних діянь, удосконалення антикорупційного законодавства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Черней В.В. Вітальне слово / В.В.Черней // Реалізація державної антикорупційної політики в міжнародному вимірі : матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 8 груд. 2017 р.). – Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2017. – С. 16–19.
2. Про затвердження Державної програми щодо реалізації засад державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційної стратегії) на 2015–2017 роки [Електронний ресурс] : Постанова Кабінету Міністрів України від 29 квіт. 2015 р. № 265. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/265-2015-%D0%BF>. – Назва з екрана.
3. Про утворення Тимчасової депутатської комісії Верховної Ради України з питань боротьби з організованою злочинністю, корупцією і хабарництвом [Електронний ресурс] : Постанова Верховної Ради України від 19 груд. 1992 р. № 2894-XXII. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/en/2894-12>. – Назва з екрана.
4. Про порядок введення в дію Закону України «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю» [Електронний ресурс] : Постанова Верховної Ради України від 30 черв. 1993 р. № 3342-XXII. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/3342-12>. – Назва з екрана.
5. Деякі питання реалізації державної антикорупційної політики [Електронний ресурс] : Постанова Кабінету Міністрів України від 4 черв. 2008 р. № 532. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. – Назва з екрана.
6. Про утворення Національного антикорупційного комітету [Електронний ресурс] : Указ Президента України від 26 лют. 2010 р. № 275/2010. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/275/2010>. – Назва з екрана.
7. Четвертий додатковий звіт про виконання рекомендацій Україною за результатами спільних Першого і Другого раундів оцінювання, затверджений на 63-му пленарному засіданні GRECO [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://old.minjust.gov.ua/anti_corruption_grecorep. – Назва з екрана.
8. Антонов С. Нові правоохоронні органи у системі боротьби з корупцією: науковий підхід / С. Антонов // Право України. – 2015. – № 15. – С. 157–161.
9. Про прокуратуру [Електронний ресурс] : Закон України від 14 жовт. 2014 р. № 1697-VII. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/go/1697-18>. – Назва з екрана.
10. Про запобігання корупції [Електронний ресурс] : Закон України від 14 жовт. 2014 р. № 1700-VII. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1700-18>. – Назва з екрана.
11. Черней В. В. Актуальні проблеми реалізації державної антикорупційної політики [Електронний ресурс] / В. В. Черней, О. О. Шаповалов // Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ. – 2016. – № 4. – С. 5–15. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvknus_2016_4_3. – Назва з екрана.
12. Про Державну фіскальну службу України [Електронний ресурс] : Закон України від 21 трав. 2014 р. № 236. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/236-2014-%D0%BF>. – Назва з екрана.

13. Про Службу безпеки України [Електронний ресурс] : Закон України від 25 берез. 1992 р. № 2229-XII. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2229-12>. – Назва з екрана.

14. Про Національне антикорупційне бюро України [Електронний ресурс] : Закон України від 14 жовт. 2014 р. № 1698-VII. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1698-18>. – Назва з екрана.

15. Про Національне бюро розслідувань України (справа щодо утворення Національного бюро розслідувань України) [Електронний ресурс] : рішення Конституційного Суду України від 6 лип. 1998 р. у справі за конституційним поданням народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) Указу Президента України від 24 квіт. 1997 р. № 371. – Режим доступу: <http://www.ccu.gov.ua/uk/index>. – Назва з екрана.

16. Про Державне бюро розслідувань [Електронний ресурс] : Закон України від 12 листоп. 2015 р. № 794-VIII. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/go/794-19>. – Назва з екрана.

REFERENCES

1. Cherniei, V.V. (2017). Vitalne slovo [Welcome word]. *Realizatsiia derzhavnoi antykoruptsinoi polityky v mizhnarodnomu vymiri, Realization of state anti-corruption policy in the international dimension: Proceedings of the International Scientific and Practical Conference* (pp. 16-19). Kyiv: Nats. akad. vnutr. sprav [in Ukrainian].

2. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy pro zatverdzhennia Derzhavnoi prohramy shchodo realizatsii zasad derzhavnoi antykoruptsinoi polityky v Ukraini (Antykoruptsinoi stratehii) na 2015-2017 roky: vid 29 kvit. 2015 r. No. 265 [Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine on approval of the State Program on Implementing the Principles of State Anti-Corruption Policy in Ukraine (Anti-Corruption Strategy) for 2015-2017 from April 29, 2015, No. 265]. (n.d.). [zakon3.rada.gov.ua](http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/265-2015-%D0%BF). Retrieved from <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/265-2015-%D0%BF> [in Ukrainian].

3. Postanova Verkhovnoi Rady Ukrainy pro utvorennia Tymchasovoi deputatskoi komisii Verkhovnoi Rady Ukrainy z pytan borotby z orhanizovanoi zlochynnistiui, koruptsiieiu i khabarnytstvom: vid 19 hrud. 1992 r. No. 2894-XXII [Resolution of the Verkhovna Rada of Ukraine on the Establishment of a Provisional Parliamentary Commission of the Verkhovna Rada of Ukraine on Fighting Organized Crime, Corruption and Bribery from December 19, 1992, No. 2894-XXII]. (n.d.). [zakon3.rada.gov.ua](http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/en/2894-12). Retrieved from <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/en/2894-12> [in Ukrainian].

4. Postanova Verkhovnoi Rady Ukrainy pro poriadok vvedennia v diiu Zakonu Ukrainy pro orhanizatsiino-pravovi osnovy borotby z orhanizovanoi zlochynnistiui: vid 30 cherv. 1993 r. No. 3342-XXII [Resolution of the Verkhovna Rada of Ukraine on the procedure for the enactment of the Law of Ukraine on the Organizational and Legal Foundations of Combating Organized Crime from June 30, 1993, No. 3342-XXII]. (n.d.). [zakon5.rada.gov.ua](http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/3342-12). Retrieved from <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/3342-12> [in Ukrainian].

5. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy deiaki pytannia realizatsii derzhavnoi antykoruptsiinoi polityky: vid 4 cherv. 2008 r. No. 532 [Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine on issues of implementation of state anti-corruption policy from June 4, 2008, No. 532]. (n.d.). zakon.rada.gov.ua. Retrieved from <http://zakon.rada.gov.ua>. [in Ukrainian].

6. Ukaz Prezydenta Ukrainy pro utvorennia Natsionalnoho antykoruptsiinoho komitetu: vid 26 liut. 2010 r. No. 275/2010 [Decree of the President of Ukraine on the establishment of the National Anti-Corruption Committee from February 26, 2010, No. 275/2010]. (n.d.). *zakon5.rada.gov.ua*. Retrieved from <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/275/2010> [in Ukrainian].

7. Chetvertyi dodatkovy zvit pro vykonannia rekomendatsi Ukrainoiu za rezultaty Spilnykh Pershoho i Druhoho raundiv otsiniuvannia, zatverdzhenyi na 63-mu plenarnomu zasidanni GRECO [Fourth supplementary report on the implementation of recommendations by Ukraine on the results of the Joint First and Second Assessment Rounds, approved at the 63rd Plenary Session]. (n.d.). *old.minjust.gov.ua*. Retrieved from http://old.minjust.gov.ua/anti_corruption_grecorep [in Ukrainian].

8. Antonov, S. (2015). Novi pravookhoronni orhany u systemi borotby z koruptsiiei: naukovyi pidkhid [New law enforcement agencies in the anti-corruption system: a scientific approach]. *Pravo Ukrainy, Law of Ukraine*, 15, 157-161 [in Ukrainian].

9. Zakon Ukrainy pro prokuraturu: vid 14 zhovt. 2014 r. No. 1697-VII [Law of Ukraine on the Prosecutor's Office: from October 14, 2014, No. 1697-VII]. (n.d.). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from zakon.rada.gov.ua/go/1697-18 [in Ukrainian].

10. Zakon Ukrainy pro zapobihannia koruptsii: vid 14 zhovt. 2014 r. No. 1700-VII [The Law of Ukraine on Prevention of Corruption from October 14, 2014, No. 1700-VII]. (n.d.). *zakon3.rada.gov.ua*. Retrieved from <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1700-18> [in Ukrainian].

11. Cherniei, V.V., & Shapovalov, O.O. (2016). Aktualni problemy realizatsii derzhavnoi antykoruptsinoi polityky [Actual problems of implementation of state anti-corruption policy]. *Naukovyi visnyk Natsionalnoi akademii vnutrishnikh sprav, Scientific Journal of the National Academy of Internal Affairs*, 4, 5-15. Retrieved from file:///C:/Users/admin/Downloads/Nvknvuvs_2016_4_3.pdf [in Ukrainian].

12. Zakon Ukrainy pro Derzhavnu fiskalnu sluzhbu Ukrainy: vid 21 trav. 2014 r. No. 236 [The Law of Ukraine on the State Fiscal Service of Ukraine from May 21, 2014, No. 236]. (n.d.). *zakon3.rada.gov.ua*. Retrieved from <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/236-2014-%D0%BF> [in Ukrainian].

13. Zakon Ukrainy pro Sluzhbu bezpeky Ukrainy: vid 25 berez. 1992 r. No. 2229-XII [Law of Ukraine on the Security Service of Ukraine from March 25, 1992, No. 2229-XII]. (n.d.). *zakon4.rada.gov.ua*. Retrieved from <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2229-12> [in Ukrainian].

14. 3 Zakon Ukrainy pro Natsionalne antykoruptsine biuro Ukrainy: vid 14 zhovt. 2014 r. No. 1698-VII [Law of Ukraine the National Anti-Corruption Bureau of Ukraine from October 14, 2014, No. 1698-VII]. (n.d.). *zakon5.rada.gov.ua*. Retrieved from <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1698-18> [in Ukrainian].

15. Rishennia Konstytutsinoho Sudu Ukrainy vid 6 lyp. 1998 r. u spravi za konstytutsinym podanniam narodnykh deputativ Ukrainy shchodo vidpovidnosti Konstytutsii Ukrainy (konstytutsinosti) Ukazu Prezydenta Ukrainy pro Natsionalne biuro rozsliduvan Ukrainy (sprava shchodo utvorennia Natsionalnoho biuro rozsliduvan Ukrainy) vid 24 kvit. 1997 r. № 371 [Decision of the Constitutional Court of Ukraine dated July 6, 1998 in the case of the constitutional petition of the people's deputies of Ukraine on the compliance of the Constitution of Ukraine (constitutionality) with the Decree of the President of Ukraine on the National Bureau of Investigation of Ukraine (the case on the establishment of the National Bureau of Investigation of

Ukraine) of April 24, 1997, No. 371]. (n.d.). www.ccu.gov.ua. Retrieved from <http://www.ccu.gov.ua/uk/index> [in Ukrainian].

16. Zakon Ukrainy pro Derzhavne biuro rozsliduvan: vid 12 lystop. 2015 r. No. 794-VIII [Law of Ukraine on the State Bureau of Investigations from November 12, 2015, No. 794-VIII]. (n.d.). zakon.rada.gov.ua. Retrieved from zakon.rada.gov.ua/go/794-19 [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редколегії 24.10.2017

Martynenko V. – *Postgraduate Student of the Department of Criminology and Penal Law of the National Academy of Internal Affairs, Kyiv, Ukraine*

Characteristic of Subjects of Prevention of Abuse of Power and Occupational Status Committed by Civil Servants

In a situation of Ukraine's build-up as democratic and social state ruled by law securing of rights, freedoms and security of citizens is the primary task of power. An entry to the European information, economical and legal space is considered as strategic priority of state's foreign policy. Its realization requires observation of demands which are to be fulfilled by countries-candidates to an entry to the European Union. According to the latter Ukraine has to secure stable functioning of institutes guaranteeing pluralistic democracy, rule of law and human rights observation. The main criteria for evaluating of national legal system's adequacy to international legal standards is state's law enforcement agencies and special services activity. Therefore enhancing of prevention of crimes in the field of service activity committed by civil servants obtains the preeminent importance.

This article is concerning on characteristic of specially authorized bodies in the field of prevention of abuse of power and occupational status committed by civil servants (National Agency on Corruption Prevention, National Anti-Corruption Bureau of Ukraine, Specialized Anti-Corruption Prosecutor's Office) and law enforcement agencies with function of body of pretrial investigation (National Police, Security Service of Ukraine, State Fiscal Service of Ukraine, State Bureau of Investigations). Place and role of specially authorized bodies of National Police of Ukraine (which are tasked to prevent crimes in the field of service activity and corruption offences)

in the new system are defined separately. Nowadays prevention of crimes in the field of service activity is performed not only by law enforcement agencies, but a whole range of other bodies of state power and non-government organizations.

Systematical and efficient execution of prevention measures against abuse of power and occupational status committed by civil servants allows subjects of preventions complete the following tasks: find out persons inclined to acts of corruption committing and complete prevention activity with them timely at all stages of civil service; find out facts of corruption offences and take measures prescribed by the law against offenders; defined management procedures most targeted by corruption offences and elaborate more efficient and sustainable measures of their control; elaborate and offered proposals (by the results of international experience generalization) to terminate legal norms, organizational and logistic conditions which contribute to acts of corruption committing and to improve of anti-corruption legislation.

Keywords: prevention, abuse of power and occupational status, corruption, civil servant, law enforcement agencies.